

2000

Nr 8

Õhõhõhõ

Eesel
kirikutornis

Mammutilaps Siniste
silmadega Liisi

Unistuste
koerad

Vette, vette!

ISSN 0134-2266

HENNO KÄO SUVEHOMMIK

Ilus soe suvehommik. Puder söödud ja õue! Oled sa parajasti linnas või maal, õue lähed ikka. Kui sa pole just haige. Aga ei ole ju. Kuid mida õues teha? Mida selle otsatu päevaga peale hakata? Eriti siis, kui sul pole käepärast ühtegi mängukaaslast? Noh, hakatuseks jooksed sa muidugi niisama ringi. Tunned rõõmu päikesest. Ja sellest, et sa üldse olemas oled. Korraks ehk turgatab mõte, missugune oleks maailm siis, kui sind ei olekski. Ja et võib-olla poleks siis ka maailma. Poleks mitte midagi.

Nüüd heidad sa selili murule ja mõtled hakata pilvi vaatama. Neid aga polegi. Kuid oota pisut. Näe, seal juba tuleb üks, valge ja vormikas. Ja vaata, lähemale ujub teinegi. Just ujub, sest taevast on sinine ja sügav. Nagu meri. Nüüd on kohal ka kolmas. Pilved tulevad silmapiiri tagant hõredas hanereas. Kuhu nad lähevad? Seda teavad vaid nemad ise.

Tükk maad pilvedest allpool sõeluvad pääsukesed siia-sinna. Nad tunnevad kiirest lennust suurt rõõmu. Nii suurt, et lihtsalt peavad seda valju häälega kõigile kuulutama.

Kui keerad kõhuli, avaneb sinu nina ees hoopis teine maailm. Võilillelehed, rohulibled, valkjad ristikunutid. Teeleht ja kortsleht. Kortslehel veepisar, särav nagu elavhõbe. Kõrred ja tillukesed õied. Ja nende all muld. Vaata lähemalt. Ära karda nina mullaseks teha. Kes kõik siin liiguvad! Sipelgatel on ikka kiire, vöödilise kojaga teol aga aega küll. Lääkivmust mardikas liigutab sarvi ja peab aru. Näib, et ta on unustanud, kuhu pidi minema. Ahaa, meelde tuli! Imepisike punane ämblik ei ole nii hajameelne. Ka tema suur ja erakordselt pikakoivaline sugulane teab täpselt kuhu minek. Lepatriinul on aga kohvrid pakitud ja ees pikem õhureis. Otsustavalt ronib ta kõrge võilille otsa. Seal on tema lennuväli. Mis siis muud, kui avada tiivad ja minna. Sa vaatad lepatriinule järele ja kuuled äkki, et õhk on täis suminat. Ümberringi on kümneid lendajaid. Võib-olla ka sadu. Mesilased ja sääsed, kiilid ja kimalased, herilased ja kärbsed. Ja kes kõik veel!

Ja kui sa ometi näeksid mulla sisse enda all! Ka seal kihab elu ja käib töö. Ka seal sünnitakse, elatakse ja saadakse jälle mullaks. Vihmaussidel on seal oma salakäigud. Salakäikudes aetakse muidugi sala-asju. Mullas võib kohata toredaid kakandeid ja lõbusaid sajalgseid. Aga seal askeldab ka lugematu hulk silmaga nähtamatuid pisimutukaid. Pane kõrv vastu maad. Võib-olla sa kuuled siis, mis nad seal sosistavad. Kui ei kuulegi, pole ka midagi katki. Sa vähemalt tead nüüd, et ei ole üksi sel kaunil suvehommikul. Sa ei ole üksi mitte kunagi.

MILVI PANGA Vette, vette!

ÕUE, ÕUE, VETTE, VETTE
SUURE SUVEPÄIKSE KÄTTE!
KAS VÕI OJA ÄÄRDEGI,
KAS VÕI POOLE SÄÄRENI!
OLGU VAAT VÕI OLGU PALI –
KOPSIK KÕIGE SUUREM VALI.
MEETA ON VEEL VÕIMALIK
KUI SUVI TREHVAB IMELIK,
AGA VEETA POLE TEPS
SUUREKS SIRGUND ÜKSKI LAPS.

Illustreerinud Tiina REINSALU

MAARJA VAINO Mooniõis ja mesilane

Ühel suurel lillepeenral kasvas kaunis lill. See oli moon. Ta kasvas teiste moonide seas, neid oli kokku väga palju. Igal hommikul sirutasid nad oma õied päikese poole.

Tavaliselt lendasid varahommikul mesilased lillede juurde. Neile meeldisid moonide suured õied, sealt sai alati palju õienektarit. Ka moonidele meeldisid mesilaste külaskäigud.

Teiste seas õõtsutas oma õit tuule käes ka üks eriti suure õiega moon. Kuid temale mesilased ei meeldinud. Ta ei tahtnud, et tema nektar ära viiakse.

"Miks peaksin ma oma ära andma?" mõtles mooniõis pahaselt. Siitpeale lasi ta niipea, kui mõnda mesilast nägi, oma õie longu. Ümberringi oli palju lilli, mesilased ei pannud seda tähele. Ja mooniõis rõõmustas oma kavaluse üle. Tasahaaval aga hakkas ta märkama, et tal on oma õit üha raskem ja raskem üleval hoida.

Ühel päeval märkas longus õit lillepeenra omanik.

"Oi, kui inetult on üks õis maha vajunud! Peab selle ära lõikama, see ei ole enam ilus!" hüüatas ta ning läks tuppa käärde järele.

Kui mooniõis kuulis, et teda tahetakse ära lõigata, muutus ta väga murelikuks.

"Pea end kiiresti sirgu ajama," mõtles ta meelt heites. Kuid ükskõik, kui palju ta ei proovinud, ei jaksanud ta oma õit tõsta.

Äkitselt kuulis ta enda lähedal suminat. Üks mesilane oli sattunud õite-meres õitekihist allapoole ja otsis nüüd teed ülesse.

"Kuule, mesilane!" hüüdis mooniõis viimases hädas. "Mul oleks hädasti sinu abi vaja! Perenaine kavatseb mind ära lõigata, sest olen longu vajunud."

"Kuidas mina aidata saan?" küsis hämmeldunud mesilane. "Ma ei jõua ju sinu õit üles tõsta."

"Seda ma ei palugi. Vii minu nektarit vähemaks!"

Mesilane lendas abivalmilt õie sisse. "Ohoo!" hüüdis ta sealt. "Siin on ju lausa uputus! Üksinda ma küll ei suuda kõike ära viia. Pead pisut ootama, kutsun mõned sõbrad appi."

Kiiruga lendas mesilane minema. Natukese aja pärast naasis ta koos kaaslastega. Üheskoos hakkasid nad mooniõit nektarist tühjaks tassima. Mõne aja pärast tundis mooniõis, et ta suudab end sirgu ajada.

"Tuhat tänu teile!" hüüdis õnnelik mooniõis. "Olete igal ajal tagasi oodatud. Nüüdsest on minu õielehed teile alati avatud."

Kui lillepeenra omanik viimaks kääridega tagasi tuli, ei leidnud ta longus mooni kusagilt. Ja meie moon ei langetanud enam kunagi kadedalt oma õit, vaid õõtsus ühes teiste lilledega tuule vaikse ümina saatel.

LIISI

Väike Mari tuli Rannakülla vanaemale ja vanaisale külla. Jõudis vaevalt tere-tuseks taadi kaela hakata ja memme kallistada, kui talle Miisu vastu ruttas.

Tuli sooja ahju äärest valjusti näugudes. Ka temal oli Mari üle hea meel, aga sõbra jaoks veel üllatuski – sabas tapsis pisike valge kohevil karvakera. Võis arvata, kes see on!

"Oi, kui armas!" kiljatas Mari ja juba oligi pisike kiisuke tal peo vahel.

"Vanaema! Vanaisa! Lubage, ma viin Miisu poja omale!"

"Vaata ikka enne, mihuke ta on, tea, kas meeldibki."

"Meeldib! Just niisugust ma endale olen soovunudki!"

Kiisuke oli ootamatust sülle võtmisest hirmutatud, kartis kukkuda. Hakkas nutma, hoidis tugevasti teravate küüntega Mari pluusist kinni, puges talle päris kurgu alla. Sealt võttis Mari ta ettevaatlikult pihku, et hoolsamini vaadata. Udusulepehmest karvanutsust paistsid roosa ninaots ja kaks suurt silma. Ja mis ime! Üks neist helesinine!

"Sinine silm!" jäi Mari vaatama. "Kui ilus!"

"Tema põle harilik kassipoeg mette," ütles selle peale vanaisa. "Isa on tal kõrgest soost, sinivereline, kauge idamaa prints. Käis siin suvitamas. Meile jättis printsessi."

Mari sai pisikese kiisu endale. Nimepanemisega oli tegu. Vanaisa, ei tea, kas tegi nalja või ütles tõsimeeli, et nimi peaks päritolu järgi idamaine olema. Kas Mjäu, Njäu, Kim või Lin, Li või Lu. Niisugused nimed Marile ei meeldinud. Nimeks jäi Liisi, sellega paistis kiisukene-gi rahul olevat – jättis kohe nutu, kui talle Liisi-Liisi öeldi.

Et on printsess, seda oli algusest peale näha: nõudis teenijat ette ja taha. Mari oli teenijaks –

pani magama, Liisi nõudis, et Mari ta kaissu võtab; öhtul ja hommikul tegi soengu, kammis karva sabaotsani kohevaks. Süüa andis näpuvahelt. Toitu Liisi valis, nõudis sooja piima, meelsamini jõi kohvikoort, kohvist ei hoolinud, maitstes võrtsikas räim tomatid ja kapsasuppi. Liisi kasvas jõudsalt. Varsti oli ta noor vallatu kass, tõeline iludus. Kandis kallist pikakarvalist kasukat ja pidas end üleval nagu printsess kunagi. Soovis, et Mari ainult temaga mängiks, nukud sinnapaika jätaks, lõi nukutoa paari käpalöögiga segi, nukuköögi potid ja pannid laiali. Maril oli vahel nutt varuks, läks emale Liisi peale kaebama. Ema arvas, et Mari on kassi ära hellitanud.

Kui Mari maalits või joonistas, tahtis Liisi sama teha. Pintsli asemel kastis käpa värvipotti ja pätsis siis jäljed sinna, kuhu need Mari pildil kuidagimoodi ei sobinud: rohelised pilved taevasse või punased lained mere peale. Igatvärvi jäljed veel laudlinale. Magama heitis nukuvoodisse, ei küsinud, kuhu nukk saab. Endal oli sooja ahju ääres pehme ase! Aga sinna madratsi alla viis asjad, mis meeldisid – napsas salaja hambu ja peitis ära. Maril kadus kustukumm, punane kriidijupp, emal klõpsuga kõrvarõngas ja iga päev paar juukseklambrid nagu pühiti peeglilaualt.

Jonnakas oli Liisi ka: mida rohkem Mari keelas või eemale tõrjus, seda enam vihuti tegi. Sai tigidaks, peitis oma pisikesed kõrvad kasukakrae varju ja teine silm, see sinine, pilkus; võttis hoogu ja kargas Marile kätte kinni. Küünistas nii, et vermed järele, katsus kihvade teravustki. Sugugi ei sallinud, kui teda näppu vibutades hoiatati. Liisi tõmbus küüru, lõi jalad sirgu, saba lehvikuna laiali ja tuli siis, külg ees, kentsakate hüpetega ja kargas ükskõik kellele säärde kinni. Sama järsku las kis lahti ja kadus kuhugi peitu. Natukese aja pärast pisike süda andis järele, tuli lahke näoga, saba püsti, palus lepitust. Siis Liisi oli tükk aega pai, istus aknal, vaatas õuel talitavaid inimesi. Samas läks põlema, keel nilp- sas ja silmad põlesid, kui nägi varblasi õuel või kuurikatusel ringi keksimas. Kõigele, mis liikus, pani Liisi käpa peale. Osavalt püüdis iga

aknale lennanud kärkse.

Liisile ei andnud rahu peegel. Esimesel korral, kui nägi kassi nägu peeglis vastu vaatamas, tõmbus turri. Aga kui kallale ei tulnud, tahtis kangesti klaasi taha vaadata.

Ei kannatanud, kui Mari ta koridori või tuppa üksinda jättis. Otsekohe hüppas üles, vajutas lingile ja uks oligi lahti. Kui kord kööki jäeti, tõmbas kapiukse pärani ja puistas jahu-, riisi- ja mannakottide sisu välja. Kui pereema koju tuli, leidis ta Liisi põrandal herneid veeretamas.

Õues olla Liisi ei tahtnud. Oli õnnetu nii murul kui harkisjalgu lumes; tuli tuisates trepist üles, nõudis tuppalaskmist. Pärast õueskäiku pesi hoolega kasuka, jala-tallaalused ja kaapas käpaga kaugelt kukla tagantki. Toas tundis Liisi end koduselt ja kindlalt. Ainus, keda ei võinud silma otsaski kannatada ja kes ta kapi alla peitu hirmutas, oli Mari onupoja mustakarva pätakas terjer. See oli uudishimulik nuusik, kes kohe tegi tühjaks Liisi toidunõud ja nuhkis tema järel kapi allagi. Kui see nurjatu läinud oli, tuli Liisi kapi alt välja nagu tolmutont.

Kõik naabrilapsed olid Marile Liisi pärast kadedad, oleksid teda endale tahtnud.

Aga ema ütles Marile juba ammu: Liisi on nii uhke, et ei ole kellegi oma. Hoopis vastupidi – Liisi meelest on nii Mari kui kogu pere tema jaoks.

AINO PERVIK

Mammutilaps ja kuu

Illustreerinud EPP MARGUSTE

Ühel ööl ärkas mammutilaps äkki üles. Ärkas üles ja enam magama ei jäänud. Mammutilaps tegi silmad lahti. Ümberringi oli külm ja pime. Taevas oli täis süngemast süngemaid pilvi. Mammutilapsel hakkas hirm ja ta tahtis ema üles äratada. Ema aga magas väga väsinud mammutiema rasket und ega tahtnud kuidagi ärgata. Mammutilapsel oli pilkases pimeduses ikka päris jube olla. Lausa nutt hakkas peale tulema. Äkitselt läks aga ümberringi valgeks. Pilved olid libisenud minema ja keset taevast tuli nähtavale suur helendav ketas. Justkui päike, aga palju mahedam. Mammutilaps sai kohe aru, et see on ööpäike. Ööpäike oli nii ilus, et mammutilaps muudkui vaatas ja vaatas. Hirm läks üle ja mammutilapsel oli hästi mõnus olla. Varsti vajusid mammutilapse silmad jälle kinni ja ta magas rahulikult hommikuni. Hommikul ütles mammutilaps emale. "Sina muudkui magasid, kuid mina nägin ööpäikest." "Mis asi see veel on?" imestas mammutiema. "Ära aja rumalat juttu! Öösel küll päike ei paista. Sa nägid lihtsalt und." Mammutiemale ei tulnud pähegi, et mammutilaps võis näha kuud. Sest just kuu see ongi, mis öösel taevas paistab.

HENNO KÄO

TULNUKAS

TULNUKAS SEE TAHAB IKKA MUUDKUI AINULT TULLA,
AGA TAL EI MEELDI KAUA SULLE TÜLIKS OLLA,
TA EI OLE ÜLDSE KURI EGA PAHELINE,
KUIGI MUIDU ÜLE KERE ROHUROHELINE.

TULNUKAS EI TALU ROKKI, NÄTSU KA EI NÄRI,
TA EI TUNNE RAHANUMBRIT EGA AJA ÄRI,
EI TA SÖÖ HAMBURGERIT, EI ÜLDSE MINGIT LOBI,
TULEMINE ON TA TÖÖ JA ÜHTLASI KA HOBI.

ÜKSKORD IKKA TULNUKAS KA SINU TUPPA TULEB,
TERE ÜTLEB, UKSE VAIKSELT ENDA JÄREL SULEB,
PAKUB SULLE KINDLA PEALE KOHE OMA ABI,
KUI SIND PIINAB LAISKUS VÕI SIIS MÕNI HULLEM TÕBI.

ABI ANTUD, ÜTLEB "TSAU", JA HAIHTUB OTSEKOHE,
TULNUKAS ON TULNUKAS, TA IIALGI EI LÄHE,
TEMA TAHAB LOOMULIKULT MUUDKUI AINULT TULLA,
TAL EI MEELDI KUIGI KAUA SULLE TÜLIKS OLLA.

HENNO KÄO

LÄINUKAS

LÄINUKAS LÄKS JUBA AMMU,
EILE VÕI SIIS ÜLEEILE,
LISADES VAID JOOKSUSAMMU,
KUTSUS: "TULE EILE MEILE!"

LÄKSINGI SIIS EILE LÕUNAKS,
OLI KEETNUD SAMBLASUPPI,
KEEGI MÕTLES ENNAST ÕUNAKS,
KEEGI NÄRIS KÄBIJUPPI.

LÄINUKAL, NÄE, JÄLLE KIIRE,
VIIPAS VAID JA OLI LÄINUD,
EILSEST TÕIN MA SUVENIIRE,
TALVENIIRE POLE NÄINUD.

Illustreerinud HENNO KÄO

JAANUS TAMM

LAULUVÄLJAKULT KOJU

AUTOLOHE HIRMUS PIKK –
ÜLES LASNAMÄELE,
VASAKULE VAATASIN,
PAREMALE KÄELE.
ÜLE SEBRA RAJA JOOKS
HÄSTI KÄRMELT KÄIS!
LOHE OLI KÜLLAP LAISK
VÕI OLI KÕHT TAL TÄIS?
PUNA-SINI-KOLLANE,
URISEDES LÄKS.
TULI BUSS, HEA, KOLLANE,
MINU KOJU LÄKS.

JAANUS TAMM

KEDA VÕI KELLEGA

KONN SÕI SÄÄSE.
MIS TA SIIS TORGIB!
MUUDKUI AINA VEHI JA LÖÖ!
PUULT LIND NOKKIS USSI.
ARUSAADAV.
TAL ON SELLINE TÖÖ.

KUID – HIIRI SÖÖB KASS JA
REBANE KANU,
JÄNKU SÕI HUNT,
SAARMAS SÖÖB KALU.
NIIMOODI KÜLL EI OLE VIST ILUS?

ISTUN TOOLIL, KÕIGUTAN JALGU.
MINA SÖÖN VÕILEIBA
ÜHESKOOS VORSTIGA.
ÜHESKOOS SÜÜA ON MÕNUS.

VALERIA RÄNIK

TOBE LUGU

SULISLOOM JA KARUSLIND
TULID KÜLASTAMA MIND.
KOSTIKS TÕID NAD KARUSMARJU,
KINGIKS VANA VIHMAVARJU.

PANED SELLE VÕLUVARJU
VARJU NÄITEKS KARUSMARJU,
ÜTLED TASA: "KARJUS, KARJU!"
– SAADKI NÄITEKS SULISMARJU.

AGA MINUL LÄKS KÕIK SEGI.
VÕI EHK KEEGI NALJA TEGI,
SEE LAS OTSIB VITSARAAGU!

"NAERIS, NAERA!" HÜÜDSIN. "SAAGU
KARVAMÜTSIST SULISKARVIK!"

LEHISMÜTSI KÕRVAL NAERSID...
NINAVÄSTRIK, LINASARVIK!

MURED VALERIA RÄNIK LUULELÖKSU

MURETU ON SEE, KES LUULET LOEB VÕI LOOB,
OMA MUREDELE SÕNAVÕRKU KOOB.

KUI KA VÕÖRAD MURED SÕNALÖKSU POEKS...
LUULEST TUGE LEIDNU ON TEISTELEGI TOEKS.

JUHANI PÜTTSEPP

NELI ARMAST AUGUSTIVIIVU

August on mehe ja kuu nimi ühekorraga. August on koolilapse viimane puhkusekuu, pisut kurb. Küllap on see mees August ka selline pisut kurb, kulunud ülikonnas ja lõntsivajunud kaabuga. Aga selle mees Augusti suu muigab, nõndasamuti muigab augustikuu ja ütleb: "Kõik on ju ees."

SEENE SELGITAMINE

On hästi teada, et marineerimiseks sobivad väga pisikesed seened. Tötates neid ei leia. Tuleb hoolikalt uurida juureõnaruste, kaldajärsakute ja lehealuste maailma. Ettevaatlikult töötades kratsige pulga või sõrmedega kõdu. On tõenäoline, et leiate ekstrapisikesi, väga maitsvaid seeni.

HERNESTE HIRMUTAMINE

Üks raskemaid töid suve lõpul on hernehirmutise töö. Päevast päeva tuleb tal põllu veeres päikeses ja vihmas seista. Kui sul on mahti, võiksid mõneks ajaks hernehirmutisele puhkust pakkuda ja ise põllu veerde seista. Ehk tahab ka hernehirmutis ujuma minna.

PÕDRAMÄNG

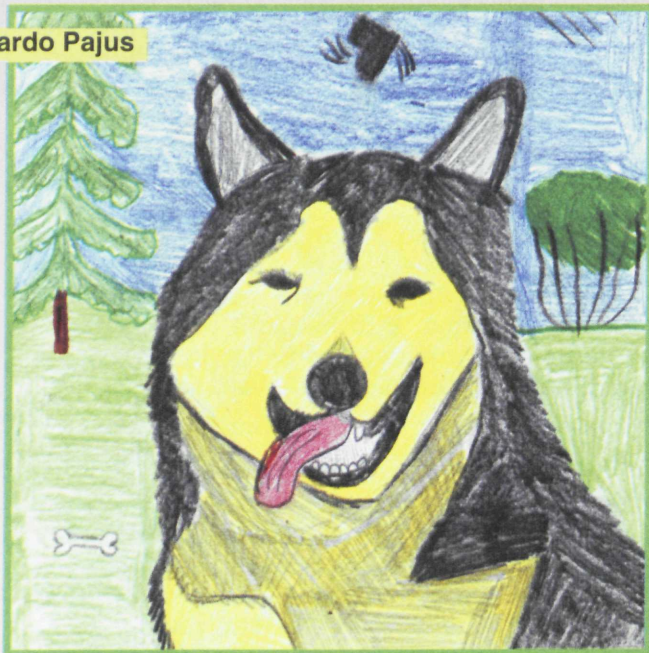
Kes meist ei igatseks leida põdra- või metskit-sesarve. Väga harva juhtub sellist õnne. Kuid kerge vaevaga võid sa metsa alt leida mitmesuguseid haralisi oksa. Kui sa need oksad omale pähe paned ja ringi kargad, oledki põder või metskits valmis.

JÄRVEPEEGLID

Kui tuult pole, on järved peegelsiledad. Varahommikuti juhtub vahel, et tuult pole. Siis saab paadisillal seistes end järvepeeglist vaadata. Järvepeeglist paistab inimene alati väga ilus. See teeb hea tuju kogu päevaks ja eesseisvaks kooliaastaks.

Unistuste koer- AUH, AUH, AUH!

Hardo Pajus

SIMMULE MEELDIB MÄNGIDA

See on minu vanaema koer Simmu. Talle meeldib mängida.

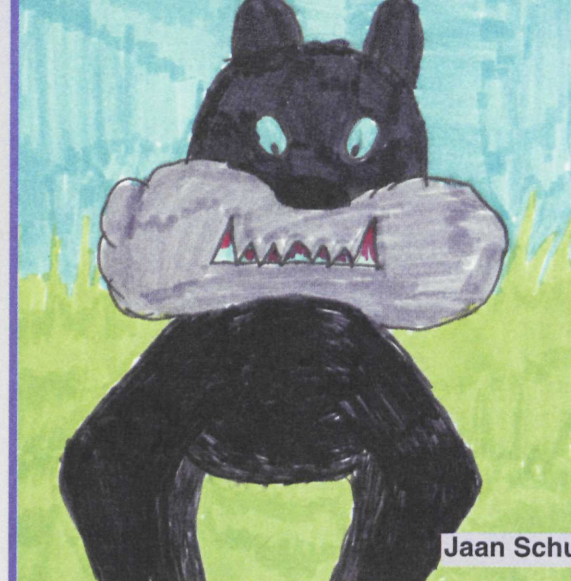
Karl Kiivit

MINU SÕBER ZUZA

Koer on minu parim sõber. Ta ei reeda mind iialgi. Kui olen haige, siis tuleb ta mu juurde, liputab saba ja on õnnetu. Ta armastab mind ja tahab alati aidata. Suvel, kui ujumas käisin, tuli temagi minuga vette. Kui sügavamale ujusin, siis tahtis mind kohe kaldale tirida. Poest tulles tahab ta mu vaeva kergendada ja kannab koti koju. Hommikul, kui kell heliseb, tõmbab ta mul kápaga teki pealt. Ta justkui hüüaks mõttes: "Sõber, tõuse üles. Aeg on ärgata!"

Kui kooli lähen ja tal käsen kodus olla, istub ta nukralt maha ja jääb mind ootama.

Elona Ruul

Jaan Schults

Elona Ruul

TUBLI JA ABIVALMIS

See on minu unistuste koer. Tema nimi on Rex. Ta on hundikoer. Ta on väga tubli ja abivalmis koer. Rex kuulab ainult minu sõna. Rex on väga sõbralik. Ta on minu lemmik.

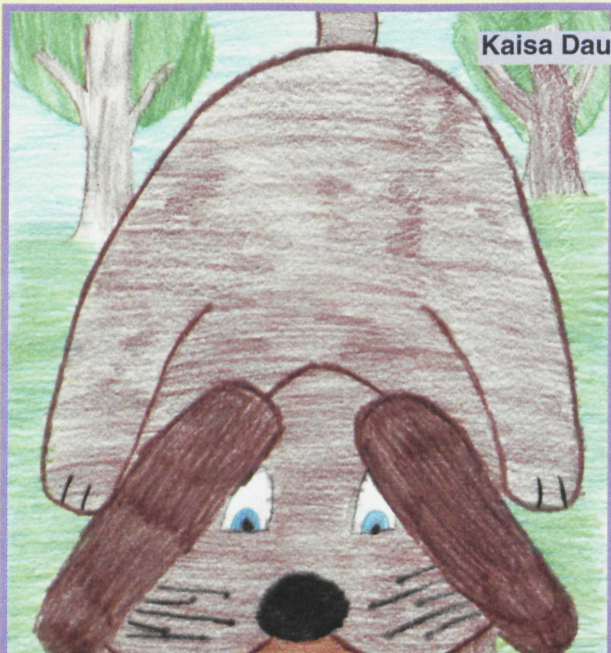
Hardo Pajus

KUI SUUREKS SAAN

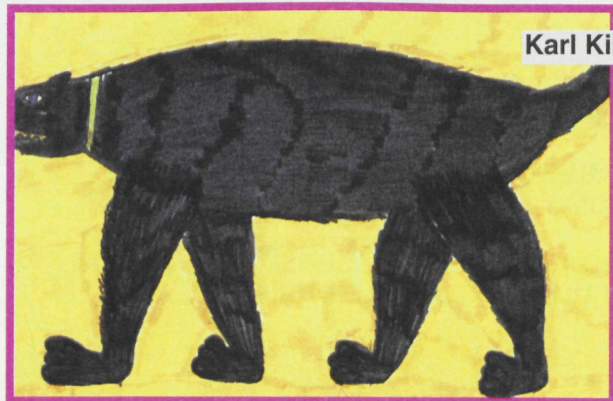
Ma tahaksin endale väga sellist kolli-koera nagu ma joonistasin. Kui ma suureks saan, siis ma võtan endale sellise koera. Ma panen talle nimeks Lessi.

Minu ema ei luba praegu ühtegi koera koju tuua. Meil on juba merisiga ja kass. Ema ütles, et tema ei hakka farmi pidama.

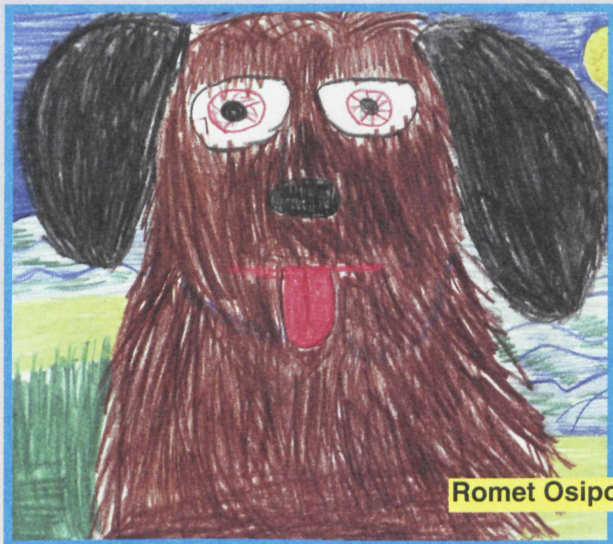
Anu Talbonen

Kaisa Daum

Karl Kiivit

Romet Osipov

Liis Laadi

BULDOGID VÕI MOPS

Mul praegu ei ole veel koera, sest ema ei taha koera majja. See oleks väike buldogipaar, keda ma endale tahaks. Võibolla tahaks aga hoopis mopsi. Mõlemad on väga armsad.

Liis Laadi

SUGULASTE KOER

See on mu sugulaste koer Jenny.

Karmen Hanson

UNISTUSTE KOER

See on minu unistuste koer tsao-tsao.

Liis Lille

MULLE MEELDIVAD TOAKOERAD

Mina joonistasin oma naabri koera koos kutsikatega. Ta meeldib mulle, sest ta on toakoer. Mulle meeldivad toakoerad.

Kaidi Pikkur

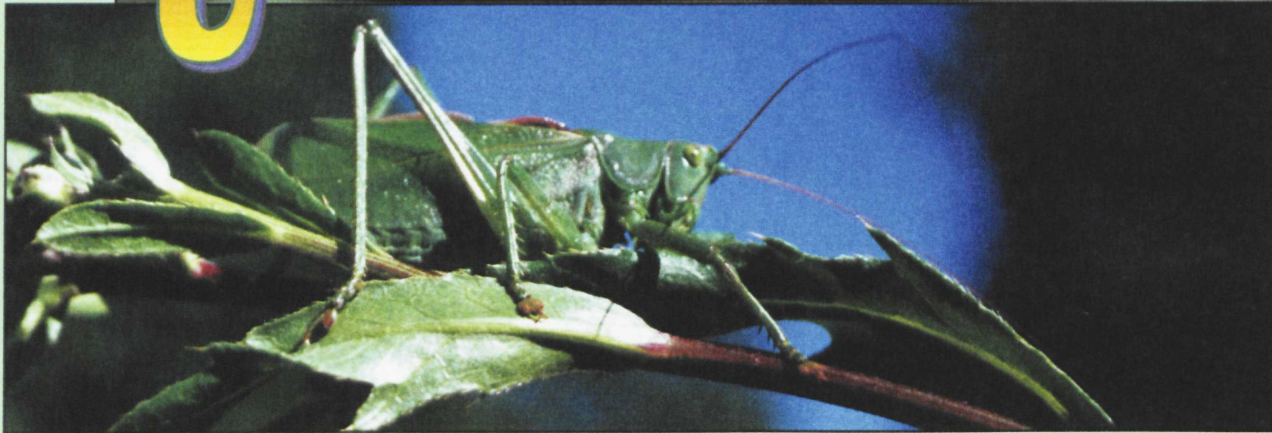
Liis Lille

Liisi Öitspuu

Oma unistuste koerast kirjutasid ja tegid pilte Kilingi-Nõmme Gümnaasiumi lapsed.

Üks rohutirts läks kõndima

Juulikuu südasuvises soojuse ilmuvad meie loodusmaastikku pisikesed ringikargavad isevärki putukad, kes tagakoibadega vastu oma tiibu viiuldades õhtud sirinamuusikaga täidavad. On nad kõik rohutirtsud? Ei – nende seas on ritsikaid, tirtsusid ja sirtsusid, kes on kõik erinevate elukommetega putukad. Kogu maailmas elab sedalaadi siristajaid üle 20 000 liigi. Meil Eestis on kindlaks tehtud vaid 40 liigi esinemine. Nende elukoht on metsad, raiesmikud, niidud, puisniidud, rannaniidud, heinamaad, loopealsed, teraviljapõllud, rabad ja kuivendatud sood. Mul tekkis huvi selle seltskonnaga lähemat tutvust sobitada. Tegin mitmeid retki Helme ümbruse nurmedel sihktiivalisi – nii sedasorti putukaid nimetatakse – avastamas. Esimestel käikudel kuulsin vaid sirinaid. Ma ei osanud viiuldajaid otsida – taimede taustal on nende varjevärvus nii hea. Kõige kindlam viis nende leidmiseks oli jalgu lohistades päikesepaistelises rohus liikumine. Krõps, krõps ja plõnn kargasid nad kümnete kaupa eemale. Peagi õppisin siristajate laulus tabama erinevusi, mis liike eristavad. Sukeldusin nädalaks hoopis uude maailma ja ma ei kahetse. Leidsin, tutvusin ja pildistasin üht suurt ritsikat, kes mind selle eest valusalt sõrmest hammustas ja seejärel mõnusa vuri-na saatel uhke lennuga lahkus. See tegelane oli HARILIK LAULURITSIKAS, kes on üks suuremaid oma Eestis elavatest suguvendadest. Tema keha värvus on heleroheline, vaid selga kaunistab pruun triip, pikad peened tundlad meenutavad jõekäärus kaarduvat kahte õngeviba. Tema teravalt kriiskav laul ehk sirin kostab tihtipeale veel hillisöölgi. Toiduks tarvitab see suur ritsikas peamiselt teisi temast pisemaid putukaid, aga aeg-ajalt pruugib salatiks ka rohelist. Millegipärast on nii, et Eestimaal elab ta vaid mandril. Saartel seda ritsikaliiki leitud pole.

OLEV MERIVEE tekst ja fotod

Eesli silmanägemine

KALJU SAABER

See lugu juhtus vanasti seal, kus eesel on talumehele abiliseks ja sõbraks. Eeslist, kellest siin jutt, pidas peremees väga lugu ja rääkis temaga nagu koeraga.

"Vaata, mu eeslike," ütles talumees tööloomale. "Sina oled saanud nii vähe maailmas ringi käia. Vaid veskile paari miili kaugusel. Kuhu see kõlbab! Mina olin noorena sõdur, siis meremees, rändasin maailma risti-põiki läbi. Tahaksin, et ka sina, va pikkade kõrvadega truu semu, sellest või osakestki näha saaksid."

Aga kuidas head soovi teoks teha? Ei saa ju talumees eesliga ümbermaailma reisile minna – lilled vaja turule toimetada, viinamäel küpseb mari, põllul mais, metsast tuleb talveks puid tuua, savi august savi.

Kord sõitsid nad kõrgest kirikutornist mööda, kus tehti parajasti remonti.

"Pea kinni, eeslike," ütles mees. "Mul tuli üks hea mõte." Ta astus eesli seljast maha ja hüüdis üles: "Kas sealt on kaugele näha?"

"On, ja üsna kaugele," kostis ehitusmees vastu.

"Kuulsid ise," ütles talumees eeslikele.

"Ole nüüd mõistlik, sinu suur tund on tulnud. Sa saad maailma näha."

Peremees lasi kutsuda preestri ja rääkis asjad sirgeks – ta tahtvat oma tublile tööloomale ülevalt kellatornist maailma näidata. Preester ei võtnud algul juttu kuulmagi:

"Võeh, see on häbi ja pühaduse teotus, kui eesel kellatorni tõsta!"

Aga mida see talumees pähe võttis, selle ta ka teoks tegi, mitte asjata polnud ta noorena sõdur ja meremees. Ta andis ahnele preestrile kuldraha ja lubas lisaks oma viinamäelt kirikule veini. Kohe andis preester järele ja ütles: "Neitsi Maarja nimel, laske siis käia, tõprakari!" Ehitusmehed vinnasid kanderihmade ja

Illustreerinud PRIIT REA

plokkide abil eesli nihti üles kellatorni. Eesel ei jõudnud isegi pasundama hakata, kui ta juba maa ja taeva vahel oli. Peremees ronis treppe ja redeleid mööda sinna järele, endal hing rinnus kinni.

"Sa vaata nüüd ise oma silmaga, kui suur see maailm ikka on, kus me elame," uhkustas ta torniluugil high pühkides. "Oled sa, vennike, midagi seesugust varem näinud? Ei ole. Võtab pea ringi käima, mis? Kõik need viinamäed, orud, jõed, kosed, veskid, metsad, külad, lossid, teed. Kaugemal on suured linnad, uued maad, mered ja sõjad..."

Kui nad olid tükk aega tuulitutes maailma ilu ja suurust imetlenud, päris peremees: "Ütle, mu eeslike, mida sina näed?"

"Ühte heinakuhja," kostis eesel võlutult.

"Tubli, ka heinakuhja," nõustus talumees.

"Aga mida sa veel näed, seal kaugemal?"

"Ma näen teist heinakuhja," kostis maailmast äravõlutud eesel.

"Muidugi mõista näed sa ka teist heinakuhja, eesel," ühmas peremees pettunult. "Aga mida sa veel näed, seal kaugemal?"

"Ma näen kolmandat heinakuhja," oli eesel võlutud ja aus.

"Ja muud sa ei näegi, va eesel?" vihastas talumees.

"Näen küll...näen neljandat, viiendat, kuudent, seitsmendat heinakuhja..." hakkas eesel püüdlilikult loetlema.

"Aitab, sa igavene eesel!" karjus nüüd talumees. "Või on sul silmanägemine korrast ära?"

"Ei ole," tunnistas eesel. "Ma näen veel palju heinakuhje – sinise silmapiirini välja."

See oli liig. "Ta röövib minult kuldraha ja osa viinamäe värskest veinist..." oigas talumees ja käskis:

"Laske pururumal eesel kähku maa peale tagasi!"

"Kumb?" irvitasid ehitusmehed.

Pärast seda nüpeldas see talumees oma eeslit tihemini kui teised peremehed. Ent mis sellestki abi. Eesel ei saa iial ilusast maailmast söönuks. Ja kahe heinakuhja vahel jääb ta nälga.

JÜRI RANT PASKNÄÄRIDE SALASAHVRIID

Sügis oli kätte jõudnud, proua Pasknääril kolm poega üles kasvatatud. Nüüd, mil tormid-tuisud ukse ees, oli õige aeg neid külma aja üleelamiseks ette valmistada.

"Kes sügisel ei püüa, sel pole talvel süüa!" õpetas proua Pasknäär. "Otsi salasahvriks paik, need vii sinna varju kõik," said pojad igaüks emalt kuhjakese tametõrusid talvevarude seemneks.

Järgmisel päeval oli proua Pasknääril uued tõrud jagada. Ja poegadele käsk uued peidukohad otsida.

"Varud olgu siin ja seal!" kraaksus elukogenud emme. "Tähtis, et neid ise tead!"

Vanemad pojad läksid lennates ülesannet täitma, noorem poeg aga pärima.

"Miks siin ja seal, emme? Üks suur kuhi ikka uhkem."

"Rumal linnuke," naksutas proua Pasknäär nokka. "Aga kui hiir kogemata kombel peale satub? Kui rott juhuslikult üles leiab? Korrapealt oled kogu varandusest ilma!"

Salasahvrite täitmine käis mitu päeva. Hoolas emme lõi tõrusid tammeladvast alla, tragid pojad vuristasid nendega kõigi nelja ilmakaare poole. Lõpuks arvas proua Pasknäär varudest aitavat. Ta kogus pojad kokku ja hakkas järele uurima, kas neil ikka on täpselt meeles, mille järgi salasahvriid lume alt üles leida.

"Üks kuhjake ladvata remmelga harude vahel, suure kivi külje all ruumi on kahel," kandis vanim poegadest ette. "Mitu tükki on nõmme-tee ääres, paras jagu metsaoja veeres."

Ka keskmisel pojalt oli täpselt meeles, mille järgi talvel salasahvrit otsida.

"Noh, aga sina?" võttis proua Pasknäär kõige noorema võsu ette. "Kus sinu salasahvriid on?" "Eee..." hakkas pesamuna meenutama.

"Üks kõvera kase all...eee...ei, vist ikka viltuse vahtra varjus...teine nõmmepealsete kadakate...või olid need tamariskipöösad...või

vaevakased... vahel. Aga kus kolmas, mitte ei mäleta. Ära muretse, emme. Kui otsima lendan, ehk tuleb meelde."

Proua Pasknäär vangutas pead.

"Kuskohast küll meie pesakonda säärane puupea on tulnud? Kui poleks kaunist kirjut kuube, hakkaks arvama, et vares oma muna meie pessa poetas."

Aga vana tamm kihistas heast meelest:

"Mulle see meeldib. Tubli poiss! Nüüd on kindel, et vähemalt sinu tõrudest mõned peidukohta idanema jäävad. Las möödub paarkümmend aastat, siis peaksid mu uued lapsed juba siia ära paistma."

Illustreerinud PRIIT REA

Kristi Kallend 10 a
Soovin leida kirjasõpra.
Huvid: ujumine, rattasõit, lugemine. Kogun kleepse ja udukaid.
Aadress: 44305 Lääne-Virumaa
Lepna, Lasteaia 4-8

Helga-Johanna Kuusler

Soovin endale kirjasõpra. Sooviksin saada kirju poistelt ja tüdrukutelt. Tore oleks leida ümbrikust fotot.
Huvid: lugemine, joonistamine, kudumine, heegeldamine. Kogun kleepse.
Aadress: 10914 Tallinn
Raudtee 134/3 - 1

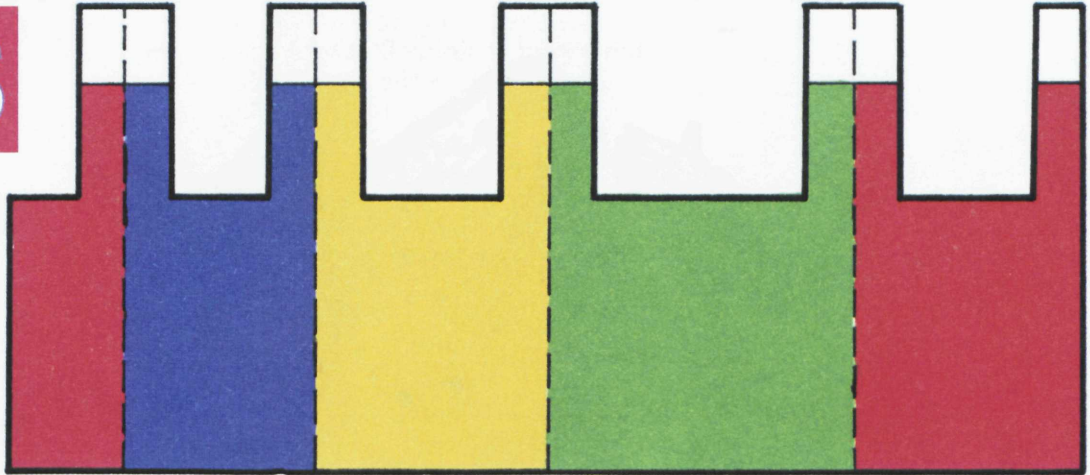
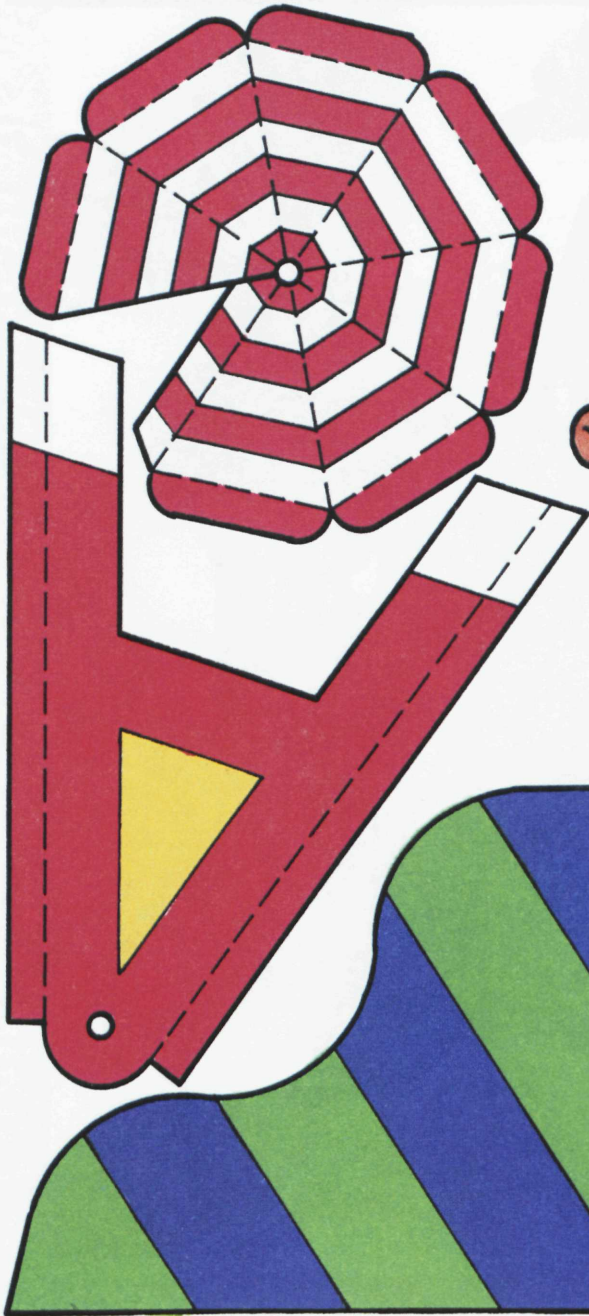
Liina Paap

Sooviksin kirjasõbraks poissi või tüdrukut vanuses 9-12 a.
Huvid: joonistamine ja lugemine.
Aadress: 45201 Lääne-Virumaa, Kadrina
Pikk t 1

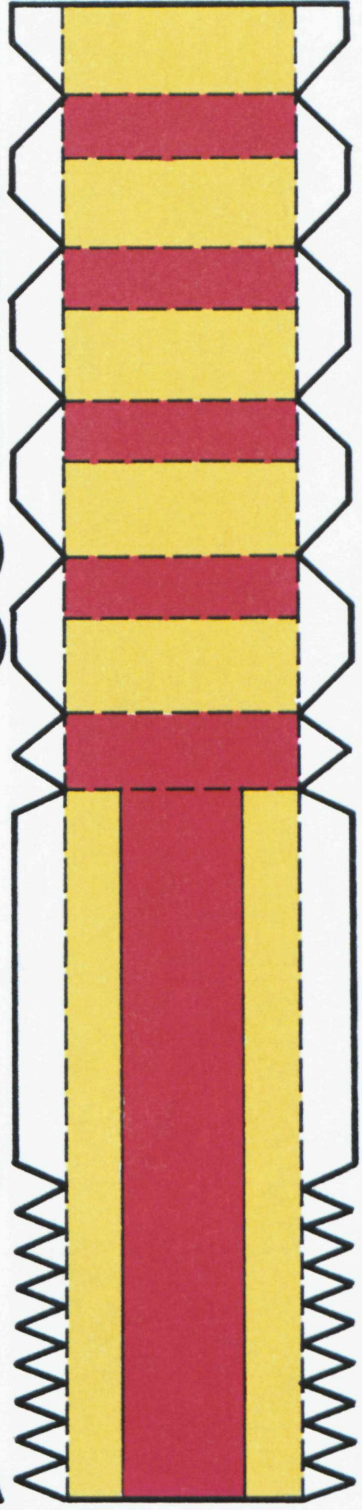
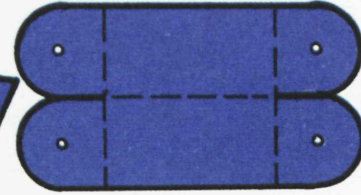
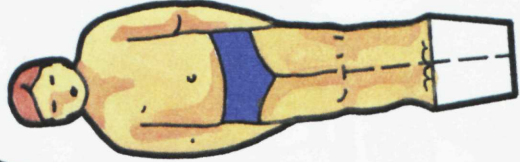
Meeri Meltsa 10 a

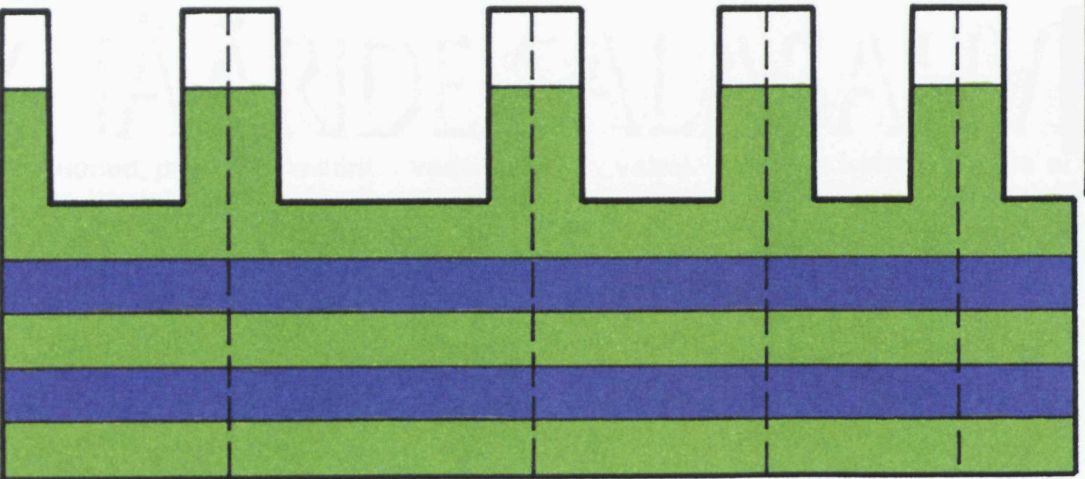
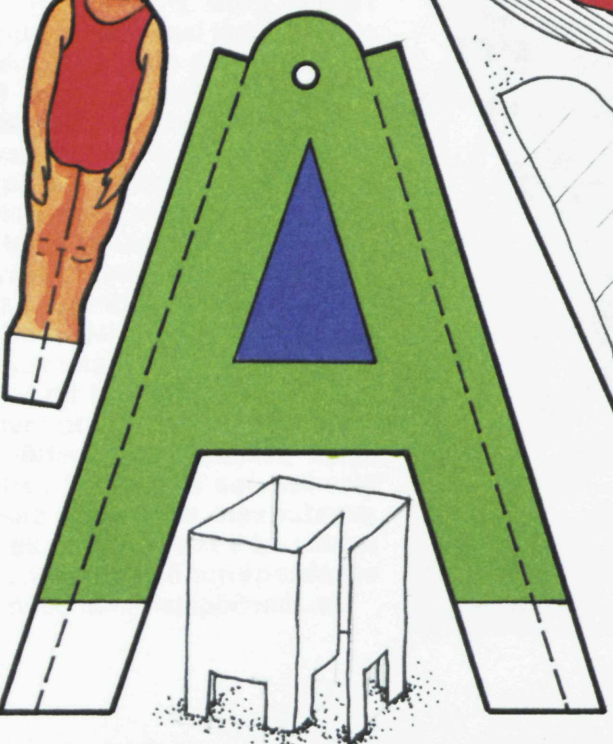
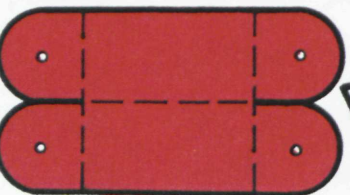
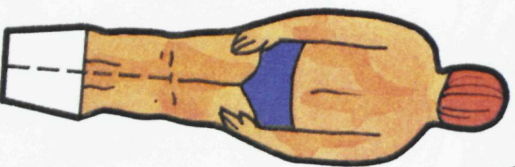
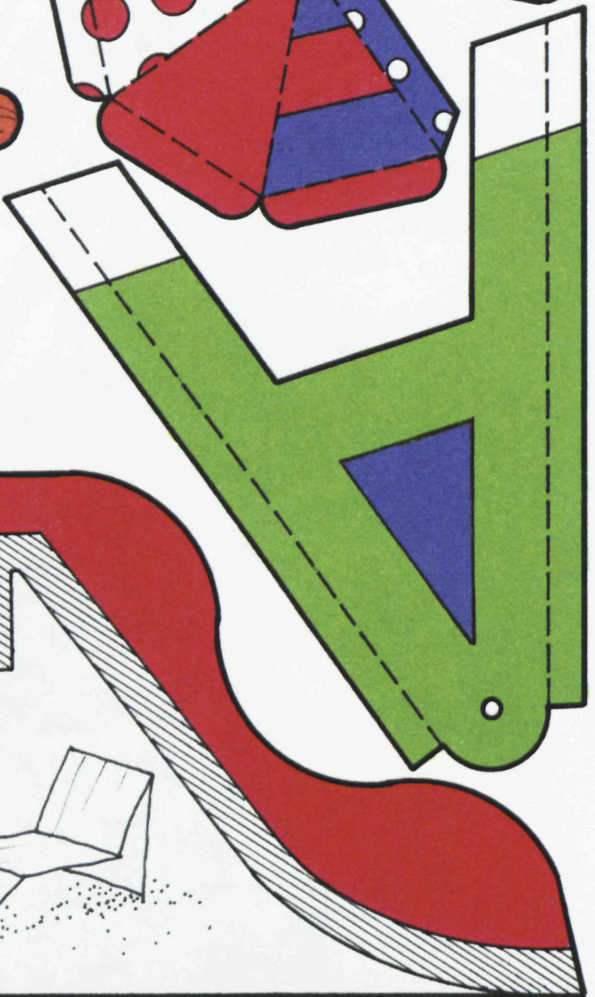
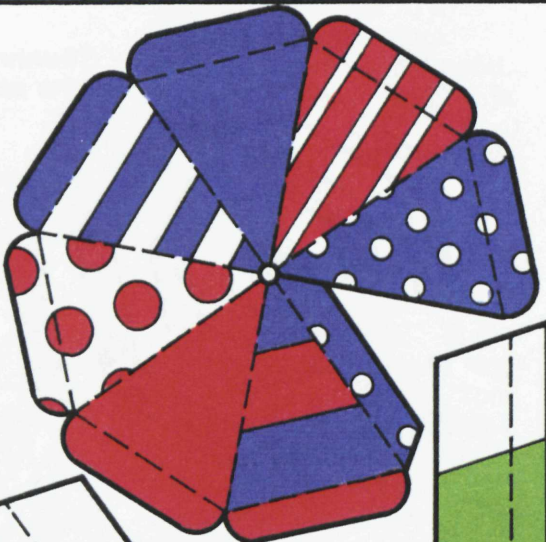
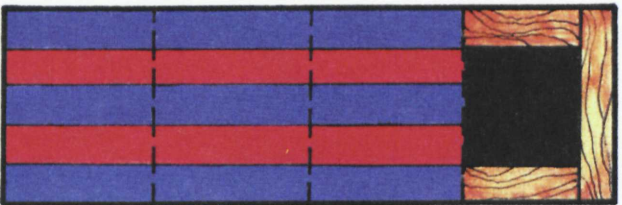
Sooviksin 10-11 a kirjasõpra.
Hobid: ujumine, käsitöö, joonistamine. Kogun kleepse, udupilte ja autogramme.
Aadress: 74601 Harju mk
Kuusalu, Ahrensi 6-10

RANNAS

Joonistanud HELI VEIGEL

Võta tühi kommikarp ja puista sinna paari sentimeetri paksuselt kuiva (mitte märgal) liiva. Nüüd asu rannatarbeid välja lohkama. Loikelehelt leiad kiige, liumäe, päikesearju, rietuskabiini, päevitustooli ja 2 inimest. Sui lähed tarvis ka üht joogikõrt päikesearju varreks ja kiige põikpuuks. Vars on umbes 8 cm ja põikpuu 7 cm pikk. Tee kõrte jaoks augukesed märgitud kohtadesse ja torka kõrred läbi augu. Augud olgu kõrrest veidi pisemad. Päikesearvi liimi enne kokku. Kiige iste murra kokku ja riputa niidiga põikpuule. Liumäe külgedele vahele liimi liutee koos kokkuvolditud treppisaga. Rietuskabiin, kiik, päikesearvi ja inimesed torka liiva sisse püsti. Inimesed seisavad veidi kindlamalt, kui sa nad põlvist kergelt pikuti kokku murrad.

